

ESKİ TÜRKÇEDEKİ *teyey* “sincap” SÖZÜNÜN TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDAKİ UZANTILARI VE ANLAMDAŞLARI

Selim EMİROĞLU*

Özet:

Bu çalışmada, Eski Türkçedeki teyey “sincap” sözünün Orhun Yazıtları’ndan günümüze Türk lehçe ve ağızları ile Türkiye Türkçesi ağızlarında geçirdiği ses ve anlam değişiklikleri ile Türkiye Türkçesi ağızlarındaki uzantıları ve anlamdaşları ortaya konulmuştur. Çalışmada söz konusu kelimenin bir iki ses değişimi dışında günümüze kadar ulaştığı, Türkçenin pek çok lehçe ve ağızlarında yer aldığı gibi Türkiye Türkçesi ağızları içinde de yaşadığı görülmüştür. Ayrıca çalışmada Türkiye Türkçesi ağızlarında teyey sözü gibi “sincap” kelimesini karşılayan diğer kelimeler de verilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Teyey/teyin/deyin sözü, Türkiye Türkçesi ağızları, Türk lehçe ve ağızları, eş anlamlılık.*

The teyey “squirrel” Word in Old Turkish: Its Phonological and Semantic Processes and Its Modern Counterparts and Synonyms in Turkish Dialects

Abstract:

In this study, it has been shown the sound and meaning changes of teyey “squirrel” in the Turkic languages and Turkey Turkish dialects, the extensions of teyey “squirrel” and its synonyms Turkey Turkish dialects from Orkhon inscriptions to present. In this study it was pointed out that above mentioned word had been reached out to present outside diachronically underwent some phonologic changes and be seen in many Turkic languages such as lived in Turkey Turkish dialects. The word does not exist in standart Turkey Turkish. Additionally the other words like teyey that would mean “squirrel” in Turkey Turkish dialects was dwelt on.

* Yrd. Doç. Dr., Mevlana Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Konya, semiroglu@mevlana.edu.tr

Key words: Teyeñ/teyin/deyin, Turkey Turkish dialects, Turkic languages, synonym.

1. Giriş

Orhun Yazıtları’ndan günümüze doğrudan veya bazı ses ve anlam değişiklikleri göstererek ulaşan sözcükler bulunmaktadır. *teyeñ sözü*, Orhun Yazıtları’ndan günümüze ulaşmış bir sözcüktür. Standart Türkçede kullanılmayan bu sözcük, Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşamakta olup ses bakımından çok fazla bir değişim göstermemiş, anlam bakımından ise Eski Türkçedeki “sincap” anlamını korumuştur.

Çalışmada *teyeñ* sözcüğünün geçirdiği ses ve anlam değişiklikleri ile Türkiye Türkçesi ağızlarındaki uzantıları ele alınacak ve *teyeñ* sözü gibi standart Türkçeye girmemiş fakat sincap sözcüğüne karşılık olarak kullanılan Türkiye Türkçesi ağızlarındaki diğer sözcükler verilecektir.

Çalışmada *teyeñ* sözünün tarihî ve modern sözlüklerle tarihî metinlerdeki kullanımları verilirken anlam yönüyle farklılık gösterenler veya yanlış kaydedildiği düşünülenler açıklamasıyla birlikte verilmiştir. Söz konusu yanlışlar üzerinde fikir yürüten araştırmacıların görüşleri varsa bunlar da ayrıca açıklanmıştır. Sözcüğün sadece ses değişimi yaşadığı ve anlamını koruduğu sözlük ve metinler ise eserleri ve sözcüğün geçtiği yer gibi özellikleriyle belirtilmiştir.

2. *teyeñ* Sözü

Eski Türkçedeki *teyeñ* sözü Anadolu ağızlarında genel olarak *deyin/teyin* biçimiyle görülmektedir. *Türkçe Sözlük*’te *deyin/teyin* sözü madde başı yapılmamıştır ancak dilimize girmiş Farsça bir sözcük olan *sincap* açıklanırken verilen şu bilgilerde kelimenin *değin* biçimi geçmektedir: “*sincap* is. Far. *sincâb zool.*: *Sincapgillerden, ağaçlarda yaşayan, genellikle meyveyle beslenen, çok tüylü, uzun kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan, değin (II), çekelez (Sciurus vulgaris).*” (*Türkçe Sözlük* 2009: 1771)

Yazı dilindeki sincapın Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşayan karşılığı olan *teyeñ* sözü ilk olarak Orhun Abideleri’nde geçmektedir. Kelime, yazıtlarda iki kez yer almış (Bilge Kağan Kuzey 12. Satır ve Güney 12. Satır) ve her ikisinde de *kök* kelimesi ile birlikte kullanılmıştır. Yazıtlarda sözcük şu şekilde kaydedilmiştir:

(BK K12) kök: *t(e)y(e)ñin*: türük(ü)me: bod(u)numa: k(a)zg(a)nu: birt(i)m...

(BK G12) bunça: bod(u)n: s(a)çin: kuulk(a)kiş: (b)ıçdı: (e)dgü: özl(i)k (a)tiş: k(a)ra: kişin: kök: *t(e)y(e)şin*: s(a)ns(ı)z: k(e)lürüp: koop: koot(t)ı (Tekin, 2006: 48-68).

Orhun Abideleri'nde *teyey* biçimi, Radloff, (1895: 70-71, 80-81), Thomsen (1896: 130-132), Orkun (1994: 58-70), Malov (1959: 18-19, 23-24), Ergin (1970: 46-86), Clauson (1972: 569a-708b) ve (Tekin2006: 48-68) tarafından kaydedilmiştir.

Abidelerde kelime, her iki yerde de *kök teyey* biçiminde sıfat tamlaması olarak geçer. Buradaki *kök* sözcüğünü bazı kaynaklar “mavi (mavi sincap)” olarak belirtmişlerse de Erhan Aydın yaptığı çalışmada *kök teyey*'in, “gri sincap” olarak anlamlandırılması gerektiğini açıklamıştır (Aydın 2006: 348). Hatice Şirin User ise sözcüğün “sincap” veya “sincap kürkü” olduğunu belirtmiştir (User 2009: 219, 240).

Orhun Abideleri'nde görülen *teyey* sözü, Karahanlı Türkçesi metinlerinde de yer alır. İlk Türkçe manzum nasihat-name olan *Kutadgu Bilig*'de (Arat 1979) bu söz, iki beyitte *tiyiñg* şeklinde geçmektedir.

Ajun tezgünür ilde arkış yorıp
Ağı çuz *tiyiñg* kiş alır sen tirip (5367. beyit, sayfa 534)

“*Kervanların diyar diyar gezerek dünyayı dolaşır; sen ipekli ve sırmalı kumaşlar, sincap ve samur kürkleri toplarsın.*”

Yaşık yazdı bolgay örüglüg saçı
Tiyiñg kiş öngi tuttu dünya içi (5825. beyit, sayfa 577)

“*Güneş örülmüş saçını çözmüş olacak ki dünya içi sincap ve samur rengine büründü.*”

Divanu Lügati't-Türk'te ise *tegin* (Atalay 1986: 370) olarak geçer ve *tegin*, samur demektir. Ancak *Divanu Lügati't-Türk*'te samur anlamıyla geçen bu kelimenin doğru anlamlandırılmadığını iddia eden araştırmacılar vardır. Hasan Eren, Kaşgarlı Mahmud'un belirttiği *tegin* sözünün samur olmadığını şu şekilde açıklar: “*Kaşgarlı Mahmud'a göre, Orta Türkçede tegin, samur olarak geçer. Ancak onun verdiği samur anlamının düzeltilmesi gerektiği anlaşılıyor. Orta Türkçede samura kiş adı verilir. Bu ad çağdaş diyalektlerde de yaygın olarak geçer. O bakımdan Orta Türkçede samura tegin ve kiş adlarının verildiği kolay kolay düşünülemez. Nitekim Eski Kıpçakçada da teyin sincap olarak geçer*” (Eren 1999: 107). Eren'in bu açıklamasını *Kutadgu Bilig*'den alınan ikinci beyitteki “*tiyiñg* kiş...” (sincap ve samur) kullanımı desteklemektedir.

Kelimenin kullanım sıklığının düşük olmasına bağlı olarak Harezmi Türkçesine ait *Nehcü'l-Feradis*, *Kıyas-ı Enbiya*, *Muhabbetname* gibi temel eserlerde kelimeye rastlanmamıştır.

TDK tarafından hazırlanan *Tarama Sözlüğü*'nde kelimenin *teyün*, *tiyin* biçimleri görülmektedir. Örnek:

Kaçarsın kişiden nitekim *teyin*

Talarsın kolay bulucak itleyin (süh. XIV. 178)

Es-sincap: Ar. *Teyün* dedikleri canavar. (Ah. XVI. 522)

Ververe: Fa. Sincap, yani *tiyin* (Ni'meti, XVI. 624)

Muşek-i Perran: Fa. Fareye şebih bir canavardır başından kuyruğuna varınca bir siyah hat çekilmiş ve kuyruğu ziyadesiyle tüylü olur, daima ağaçlarda gezer, daldan dala ve ağaçtan ağaca ok gibi pertav eder. Türki'de *teyün* dedikleri canavardır (Bürh. XVIII-XIX. 576). *Tarama Sözlüğü*'nde *teyey* sözcüğünün geçtiği eserlerde sözcük, "sincap" anlamının dışında fareye benzerliği veya genel olarak canavar (hayvan) olarak ifade edilmektedir.

Osmanlıca döneminde yazılmış sözlüklerde de sözcüğün *tiyin* veya *teyün* olarak geçtiği görülür:

Lehçetü'l- Lügat'te sözcük *teyun* biçiminde kaydedilmiştir (Kırkkılıç 1999: 651). Ahmet Vefik Paşa'nın hazırladığı *Lehçe-i Osmani*'de ise sözcük şu şekilde geçmektedir: Türki'de *tiyin*. Mûş, perende. Koyu teyin ververe. Kurşuni teyin sincap. Kızıl teyin hurma sıçanı. Teyin kürk nafe. Teyin sırtı bk. Sincap. Avam zebanzedi teyum, bir nevi katı kuyruk (Toparlı 2000: 378). Ahmet Vefik Paşa'nın aktardığı tanıma ve abidelerden beri gelen kullanıma bakılırsa, *teyin*'in türlerini belirtirken renk adlarının kullanılması yaygındır.

Şemseddin Sami'nin hazırladığı *Kâmûs-ı Türki*'de ise TDK *Türkçe Sözlük*'te olduğu gibi *teyin* madde başı yapılmamıştır ancak *sincap* maddesi açıklanırken kelime geçmektedir (*Kâmûs-ı Türki* 737).

Batı Türkçesinde *teyin*, *teyün* olarak geçen bu söz, Kıpçakça metinlerde ve sözlüklerde *tiyin* olarak yer alır. Bu dönemde Türkçenin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde büyük payı olan ve genellikle sözlük veya gramer niteliğinde yazılan eserlerde sözcüğün yer aldığı görülmektedir.

Kıpçak Türkçesinde sözcük *teyin* olarak şu anlamlardadır: teyin (I) sincap (II) deri. (Toparlı vd. 2003: 273) *İrşâdü'l-Mülük ve's-Selâtin* [355a (2)] (Toparlı 1992: 373) ile *İbn-i Mühenna Lügati*'nde (Battal 1997: 73) *tiyin* olarak kaydedilmiştir.

El-İdrak Haşiyesi'nde bu sözcük şu şekilde anlamlandırılmıştır: Teyin: (sincap) dedikleri derisi makbul kedi gibi bir hayvan. Deri manası da vardır

(İzbudak 1936: 46). Kelimenin ‘deri’ biçiminde anlamlandırılması ilk olarak bu eserde geçmektedir. Bu anlam, bugün sincap olarak bilinen bu hayvanın derisinin makbul olduğunu bundan dolayı sözcüğün zamanla deri anlamını da karşıladığını göstermektedir.

Grönbech, Kıpçak Türkçesinin önemli bir sözlüğü olan *Codex Cumanicus*’ta *sincap* karşılığı olarak *teyin* sözünün geçtiğini kaydetmektedir (Aytaç 1992: 89, 185).

Kelime, yaşayan Türk lehçe ve şivelerinde farklı biçimlerle kullanılmaktadır. Kırgız Türkçesi sözlüğünde *tiyin* veya *tiyin çıçkan* (Taymas 1998: 735) (Gülensoy Sağınbayeva 2004: 291), Yakutçada *tiin* (Vasilev 1995: 241), Karaçay lehçesi sözlüğünde *tiyin* olarak geçer. Karaçay lehçesinde kelimenin anlamı şöyledir: *tiyin*: Bir çeşit sansar *ti ’yin* ton: kürk manto. Karaçay lehçesinde *tiyin* sözcüğünün sansar olarak belirtilmesi hatalıdır. Osman Nedim Tuna, sözlüğün verdiği bu karşılığı dipnotta şu şekilde açıklamıştır: “*Tiyin kelimesi başka Türk şivelerinde ve tarihî metinlerde sincap karşılığında kullanılır. Buradaki mana farklı.*” (Aytaç 1991: 87).

Kazak Türkçesinde sözcüğün *tiyin* olarak geçtiği görülür (Oraltay vd. 1984: 271). Ancak sözcük açıklanırken, *tiyin* sözcüğünün “Kürkü kıymetli tilki cinsinden bir hayvan.” olduğu belirtilmiştir. Buradaki anlamlandırmanın da sorunlu olduğu belirtilebilir. Esasen kemirici grubunda yer alan *teyin* için ‘Tilki cinsinden bir hayvan.’ biçiminde açıklama yapmak doğru değildir.

Karaçay-Malkar Türkçesinde sözcük *tiyin* (Tavkul 2000: 397), Altaycada *tiyiñ* (Gürsoy Naskali ve Duranlı 1999: 178) Hakasçada *tiin* olarak geçer (Gürsoy Naskali vd. 2007: 509).

Ekrem Arıkoğlu, hazırladığı sözlükte kelimenin Hakasçada isim biçimindeki kullanımlarıyla birlikte fiil biçimlerini de açıklamıştır (Arıkoğlu 2005). Örnek:

“Küskü çitse tiin atıp köpti olar tabıncannar
(Güzel gelince sincap avlayıp/Çoğu onlar buluyorlar.)
Tinne-: sincap avlamak, Tinnet-: sincap avlatmak.”

Kıpçak Türkçesi döneminde sincap anlamı dışında “deri” anlamı da kazanan *teyey* sözü, başka bir anlam daha kazanmıştır. Yeni Uygur Türkçesinde kelime *tiyin* biçiminde kaydedilmiştir (Tiyin I. Sincap II. Kuruş (Kurban 1995: 415). Bu sözlükte *tiyin* için para birimi olan kuruş anlamı vardır. Sözcüğün yeni anlam kazanmasının sebebi sincap kürkünün alışverişlerdeki kullanımını ve maddi bir değer taşımasıdır. Bu konuda Hasan Eren şu açıklamayı yapmıştır: “*Çağdaş diyaleklerde tiyin adı akçe, para olarak da kullanılır. Bu*

adin akçe, para anlamı alması, sincap derisinin para olarak geçtiğine tanıklıdır." (Eren 1999: 107).

Anadolu ağızlarında teyey sözü ses değişimi göstermiş ve genel olarak deyin/teyin biçimiyle ve sincap anlamıyla şü bölgelerde yer almıştır:

deyin, déyin (II) Sincap. *Kırkağaç-Manisa-Diyarbakır *Ağın,-Elâzığ *Pütürge,*Arapkir-Malatya *Keskin -Ankara, Kem. M Erzincan ve yöresi, Malatya (*Derleme Sözlüğü IV*: 1446).

teyin Sincap. Orkenez, Sücüllü *Yalvaç, *Şarkikaraağaç-Isparta-Burdur Tavaklı *Ezine-Çanakkale *Simav-Kütahya –Kastamonu *Mecitözü-Çorum *Çarşamba-Samsun *Taşova ve köyleri, *Merzifon ve köyleri-Amasya Gök-köy *Reşadiye, *Zile-Tokat Bolaman, Sarıca *Gölköy-Ordu *Şebinkarahisar, Gicara *Alucra-Giresun Bağlıca*Arduç-Artvin Yukarı Kale, Hacıılyas *Koyulhisar-Sivas –Yozgat *Bor-Niğde Çakırlar*Akşehir, *Ereğli, *Seydişehir, *Ermenek-Konya *Mut ve köyleri-İçel Mahmutlu, Güzelsu *Akseki, -Antalya, Afyon *Yalvaç-Isparta Güneyce* İkizdere-Rize Tahanlı *Mersin İçel Erzurum Ordu (*Derleme Sözlüğü X*: 3860).

Anadolu Ağızlarında bu tarihî sözcüğün değin, sarıteyin, tayın, teğin, tehin, tein, teyindirik, tin ve tiyin biçiminde kullanımları da vardır. Sözcükte çeşitli ses düşmesi, artması, incilmesi, kalınlaşması, ekleşme, birleşme vb. ses ve biçim hadiseleri meydana gelmiştir. İl ve ilçelere göre ses değişimleri gösteren bu kullanımlar şü şekilde sınıflandırılabilir:

Tablo 1. "deyin/teyin" sözünün Anadolu ağızlarındaki değişik şekilleri

Değişik Şekilleri	Kullanıldığı il/ilçe/belde vb.
değin	Gelenbe *Kırkağaç -Manisa
sarıteyin	-Çorum
tayın	*Mersin İçel
teęin	-Samsun, Heniska-Amasya *Bor-Niğde Güzelsu *Akseki-Antalya
tehin	Derecine *Bolvadin-Afyon *Yalvaç, *Şarkikaraağaç-Isparta Parsa *Kemalpaşa -İzmir *Dursunbey-Balıkesir -Bursa -Rize
tein	-Bursa *Çarşamba-Samsun Akarsu *Arduç -Artvin
teyindirik	Hayati *Erbaa-Tokat
tin	-Samsun
tiyin	*Ereğli-Konya

Derleme Sözlüğü üzerinde yapılan tarama çalışmasında *teyey* sözü dışında Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşayan ve “sincap” kelimesini karşılayan başka kelimeler olduğu da görülmüştür. Bu kelimeler de tıpkı *teyey* gibi standart Türkçede yer almamıştır. Ancak konuşma dilinde ve yöresel olarak bu kelimelerin de yaşadığı ve kullanıldığı bilinmektedir. Bu kelimelere bakıldığında sincabın özellikleri (bozgap < boz-gap), beslendiği şeyler (cövüz pisiği, kozkişik < koz-kişik), benzediği hayvanlar (kokarcık) ve sincapla ilgili çeşitli yakıştırmaların (mal bekçisi) vb. söz konusu kelimelerin oluşturulmasında etkili olduğu söylenebilir. *Çekelez* sözü ise Türkiye Türkçesi ağızlarında *teyey* sözünden sonra en çok kullanılan sözcüktür. Hasan Eren bu sözcüğün kökeninin bilinmediğini (Eren 1999) belirtir.

Söz konusu kelimeler tablo hâlinde şu şekilde sınıflandırılabilir:

Tablo 2. Anadolu ağızlarında sincap karşılığı kullanılan diğer kelimeler

Diğer Kelimeler	Kullanıldığı il/ilçe/belde vb.
<i>aşı</i>	-İstanbul
<i>bozgap</i>	Kuzguncuk *Cide -Kastamonu
<i>cövüz pisiği</i>	*Arapkir -Malatya
<i>çekelez</i>	Fındıklı, Orhanlar *Balya -Balıkesir, Karakoca -Çanakkale, Arıcaklar, Kasımlar *Gölpazarı, Zeyve *Söğüt -Bilecik, Olokman *İnegöl, Cumalıkızık -Bursa, Ereğli *Karamürsel -Kocaeli *Düzce -Bolu *Geyve -Sakarya-İstanbul, Çayırhan *Nallıhan, *Beypazarı, Keşanuz -Ankara -Edirne, Çavuşköy *Babaeski -Kırklareli, Solaklar -Kocaeli *İskilip -Çorum *Boyabat -Sinop *Kandıra, Tavşancıl *Gebze -Kocaeli, Darıyeri *Düzce -Bolu-Zonguldak ilçe ve köyleri, Karabüzey *Araç, *Daday, -Kastamonu *Çerkeş -Çankırı *İskilip -Çorum *Boyabat -Sinop -Niğde -Konya -Adana *İznik -Bursa, Nişantaşı -İstanbul, Saraycık -Çanakkale, Karacasu *Mudurnu -Bolu *Kartal -İstanbul, Hacıahmet *Düzce -Bolu -Kocaeli -Bolu *Yalova -İstanbul -İstanbul, Kozluviran -Bursa, İğneciler *Mudurnu -Bolu, Terzili *Bafra -Samsun Kurtdoğan *Kartal -İstanbul, Ağaköyü *Safranbolu -Zonguldak, -Kastamonu *Safranbolu -Zonguldak
<i>dirik</i>	Arnav, *Ermenek -Konya

<i>gale</i>	Çığrı *Dinar -Afyon, Güney *Eşme -Uşak, Bağlılı *Eğridir -Isparta -Burdur Darıveren, Oğuz *Acıpayam -Denizli *İnegöl -Bursa, Çomaklıdede *Korkuteli -Antalya *Yatağan ve köyleri -Muğla *Keçiborlu -Isparta, Karamanlı, Başpınar *Tefenni -Burdur -Uşak, Derbent *Buldan -Denizli, Eymir *Bozdoğan -Aydın Aşudu *Darende -Malatya *Ereğli -Konya, Şihli *Karaisalı -Adana *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri, Namrun *Tarsus, Uzuncaburç, Kızıloba *Silifke -İçel *Fethiye ve köyleri -Muğla *Kadirli -Adana
<i>kale</i>	-Burdur, *Milas Muğla, Beyazıt -İstanbul, Darboğazlı -Niğde *Ermenek -Konya Buluklu, *Mut köyleri -İçel, Çukurova, İncirlik, Pozantı, Mansurlu -Adana
<i>kaşkaş</i>	*Maçka -Trabzon
<i>kelli</i>	*Antakya -Hatay
<i>kirik</i>	İnalıtı *Ayancık -Sinop
<i>kokarcık</i>	Çatalağılı *Karacabey -Bursa
<i>kozkiştik</i>	Çilehane *Reşadiye -Tokat
<i>malbekçisi</i>	Yassıören *Senirkent -Isparta
<i>tangala</i>	Kozağaç *Tefenni -Burdur, *Finike, *Elmalı ve çevresi -Antalya -Muğla, Karaağaç -Isparta, *Eğridir -Isparta, Faralya *Fethiye -Muğla
<i>tem</i>	-Rize
<i>tirik</i>	Uğru *Araç-Kastamonu-Ankara *Ermenek-Konya *Silifke *Gülner, Çukurbağı *Mut-İçel*Alanya, İbradı *Akseki-Antalya
<i>zivzik</i>	-Artvin

Sonuç

Orhun Abideleri'ne kadar uzanan bir geçmişi bulunan *teyey* sözünün Türkiye Türkçesi ağızlarında yaygın olarak üç şekilde kullanımı bulunmaktadır. Bunlar: *teyin*, *deyin* ve *tehin*'dir. Bunlardan da ağırlıklı olarak *teyin* ve *deyin* şeklinde görülmektedir. Kelime, Türkiye Türkçesi ağızları içinde birçok yerde hâlen kullanılmaktadır. Hatta Malatya civarında çok yemek yiyen kimseler için “Deyin gibi yiyor.” deyimini vardır. Bu biçimde deyim içinde kullanmak, kelimenin daha uzun yaşamasına yardım etmektedir.

Çalışmada *teyey* sözünün sadece sözlüklerdeki değil metinler içerisinde yer alan kullanımları da verilmiştir. Şiir metinlerinde ve bazı dinî metinlerde bu sözcüğe rastlanmıştır.

Orhun Abideleri'nden bu yana tarihî seyir içinde genellikle *teyey* olarak görülen sözcüğün Batı Türkçesinde tonlularak *deyin* biçimine dönüştüğü ve Türkçenin pek çok ağızda bu şekilde kullanıldığı görülmektedir.

teyey sözünün Türk lehçelerine ait tarihî ve modern sözlüklerde de “sincap” anlamını karşıladığı ve kullanıldığı tespit edildi. Sadece birkaç tarihî eser ve sözlükte “sincap” anlamının yanında ikinci bir anlam olarak, “deri, kürk manto, kuruş” gibi anlamları da karşılamıştır. Bunun dışında anlam bakımından *teyey* sözünün genel olarak sincaba karşılık geldiği ve bu şekilde günümüze ulaştığı görülmektedir.

Çalışmada incelenen bazı sözlük ve metinlerde ise *teyey* sözünün yanlış kaydedildiği görülmüştür. Araştırmacıların hayvan adı olarak bu kelimenin sincabı karşıladığı yönüyle aynı görüşte oldukları ve esasen kemirici grubunda yer alan “sincap” yerine kullanılan samur, tilki ve sansar anlamlarının yanlışlığı ortaya konulmuştur.

Çalışmada *teyey* sözü gibi “sincap” kelimesine karşılık olarak Anadolu’da kullanılan bazı kelimelerin bulunduğu da tespit edildi. Standart Türkçeye girmemiş ancak konuşma dilinde yaşayan ve sincabı karşılayan bu sözcüklerin daha çok hayvanın özelliklerinden, çeşitli benzetme ve yakıştırmalardan hareketle sincap için kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca *teyey* denilen hayvanın türlerini belirtmek için Türkçede renklerden de faydalanılmıştır.

Kaynakça

- ARAT, R. R. (1979), *Kutadgu Bilig I Metin*, Ankara, TDK Yayınları.
- ARAT, R. R. (1979), *Kutadgu Bilig III İndeks*, (Yayına Hazırlayanlar: Kemal Eraslan, Osman F. Sertkaya ve Nuri yüce), İstanbul, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- ARIKOĞLU, E. (2005), *Hakasça-Türkçe Sözlük*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ATALAY, B. (1986), *Divanu Lügati 'i-Türk Tercümesi III*, Ankara, TDK Yayınları.
- AYDIN, E. (2006), “Bilge Kagan Yazıtı’nda Geçen kök *teyey* Hayvan Adı Üzerine”, *Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, Ankara, Bilkent Üniversitesi Bilim-Sanat-Teknik, 347-356.
- BATTAL, A. (1997), *İbn-i Mühenna Lugati*, 3. Baskı, Ankara, TDK Yayınları.
- Derleme Sözlüğü* (1963-1982), C I-II-II-IV-V-VI-VII-VIII-IX-X-XI-XII, Ankara, TDK Yayınları.
- EREN, H. (1999), *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları.
- ERGİN, M. (1970), *Orhun Abideleri*, İstanbul, Ötüken Yayınları.

- ERGİN, M. (1981), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları.
- GRÖNBECH, K. (1992), *Kuman Lehçesi Sözlüğü Codex Cumanicus'un Türkçe Sözlük Dizini*, (Çev.: Kemal Aytaç), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÜLENSOY, T.-Sağınbayeva, B. (2004), *Kırgız Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi-Kırgız Türkçesi Sözlük*, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Matbaası.
- İZBUDAK, V. (1936), *El-İdrak Haşiyesi*, İstanbul, Devlet Basımevi.
- Kâmûs-ı Türkî* (Semseddin Sami) (1999), 7. Baskı, İstanbul, Çağrı Yayınları.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü* (1991), (Hazırlayanlar: Komisyon), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- KIRKILIÇ, A. (1999), *Lehçetü'l- Lügat (Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi)*, Ankara, TDK Yayınları.
- Lehçe-i Osmanî* (Ahmet Vefik Paşa) (2000), (Hazırlayan: Recep Toparlı), Ankara, TDK Yayınları.
- NASKALİ, E. G.-Duranlı, M. (1999), *Altayca-Türkçe Sözlük*, Ankara, TDK Yayınları.
- NASKALİ, E. G. Butanayev, V. İşina, A. Şahin, E. Şahin, L. Koç, A. (2007) *Hakasça-Türkçe Sözlük*, Ankara, TDK Yayınları.
- NECİP, E. N. (1995), *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*, (Çev.: İklil Kurban), Ankara, TDK Yayınları.
- ORALTAY, H. Yüce, N. Pınar, S. Keñgesbaev, İ. K. (1984), *Kazak Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Yayını: 8.
- PRÖHLE, W. (1991), *Karaçay Lehçesi Sözlüğü*, (Çev.: Kemal Aytaç), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- RYUMINA-SIRKAŞEVA, L. T. Kuçığaşeva, N. A. (2000), *Teleüt Ağzı Sözlüğü*, (Çevirenler: Şükrü Halûk Akalın ve Çaştegin Turgunbayev), Ankara, TDK Yayınları.
- TDK Tarama Sözlüğü* (1983), Ankara, TDK Yayınları.
- TDK Türkçe Sözlük* (2009), Ankara, TDK Yayınları.
- TEKİN, T. (2000), *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9, Ankara, Şafak Matbaacılık.
- TEKİN, T. (2006), *Orhon Yazıtları*, Ankara, TDK Yayınları.
- TAVKUL, U. (2000), *Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları.
- TOPARLI, R. (1992), *İrşâdü'l-Mülûk ve's-Selâtin*, Ankara, TDK Yayınları.
- TOPARLI, R. Vural, H. Karaatlı, R. (2003), *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları.
- USER, H. Ş. (2009), *Köktürk ve Ötügen Uygur Kağanlığı Yazıtları (Söz Varlığı İncelemesi)*, Konya, Kömen Yayınları.
- VASILEV, Y. (1995), *Türkçe Sahaca (Yakutça) Sözlük*, Ankara, TDK Yayınları.
- YUDAHİN, K. K. (1998), *Kırgız Türkçesi Sözlüğü*, (Çev.: Abdullah Taymas), Ankara, TDK Yayınları.